

Crna Gora

Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja

Broj: 327/11 – 1201 –

Podgorica, 13.09.2011. godine

VLADA CRNE GORE
Komisija za ekonomsku politiku i finansije

PODGORICA

PREDMET: PROJEKTNI ZADATAK ZA IZRADU
STRATEGIJE SA PLANOM RAZVOJA ŠUMA I ŠUMARSTVA CRNE GORE

1. Uvod

Crna Gora je posvećena razvoju poboljšanog sistema gazdovanja šumama koji je ekonomski, ekološki i socijalno održiv. U posljednjih nekoliko godina šumarski sektor u Crnoj Gori je sproveo niz razvojnih projekata u šumarstvu.

Pored **Nacionalne šumarske politike** koja je usvojena 2008.godine, donešen je i novi **Zakon o šumama** krajem 2010.godine. Članom 12 predmetnog akta predviđeno je da se Strategijom sa planom razvoja šuma i šumarstva, utvrduju ciljevi i smjernice za razvoj šuma i šumarstva, u skladu sa nacionalnom šumarskom politikom, mjere za unaprjeđenje šuma, kao i orijentaciona finansijska sredstva za sprovođenje strategije i način njihovog obezbjeđivanja. Strategiju donosi Vlada, na period do 10 godina.

Kao jedan od budućih prioriteta predviđeno je da se ovom strategijom kvantifikuje predvidljiva dostupnost održivog i dugoročnog snabdijevanja drvetom, uz uslov da se šumama gazduje prema ustanovljenim međunarodnim standardima. Sve to treba da stvori uslov da se u skladu sa najvišim ekološkim i društvenim standardima šume koriste a što bi trebalo da stvori povoljan ambijent za nova ulaganja, upošljavanja i povećane prihode u ovom sektoru.

Danas postoji niz izazova povezanih sa korišćenjem šuma, kao što su održiva sječa, obnavljanje šuma, očuvanje vodoizvorišta i vodnih tokova u šumama, očuvanje biloške raznovrsnosti i korišćenju šumskog zemljišta i sl...

U 2010 godini po prvi put u istoriji šumarstva u Crnoj Gori, sprovedena je **Nacionalna inventura šuma**. Poštujući savremeni metodološki princip, obezbijedjene su relevantne informacije o stanju šumskih resursa na nacionalnom nivou, njihovom prostornom rasporedu, strukturnim karakteristikama, vremenskom razvoju, iskorišćenosti i promjenama šumskog fonda. Svi ovi podaci prikupljeni su na način što se koristila najsavremenija tehnologija poput infracrvenih terenskih daljinomjera, GIS-a, avio-snimaka, GPS navigacije itd.

Relevantni podaci koji su dobijeni, pružiće novu osnovu za razvoj šumarskog sektora, kao i prateće drvoprerađivačke industrije i ostalih bliskih sektora, poput poljoprivrede, saobraćaja, turizma i sl. a što u krajnjem treba da doprinese poboljšanju ekonomske situacije u našoj državi.

Kako bi se dao odgovor na brojna pitanja a prije svega o društvenoj koristi od ulaganja u šumarstvo, Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja CG, želi da preko svojih međunarodnih partnera, obezbijediti potrebna donatorska sredstva da se realizuje izrada studije **Strategije sa planom razvoja šuma i šumarstva**.

Pomenuti dokument treba biti usmjeren u pravcu identifikovanja glavnih problema sa kojima se danas suočava crnogorsko šumarstvo kao i definisanja smjernica kojim putem treba razvijati šumarski sektor u budućnosti.

Strategija prije svega treba da uključi analizu podataka o stanju šumskih resursa koji su dobijeni na osnovu tek urađene Nacionalne inventure šuma, nakon čega će se definisati mogućnosti za snabdijevanje drvetom kako za industrijske potrebe tako i za ostale namjene, primjenom najboljih praksi za gazdovanje šumama, izborom optimalne mreže šumskih puteva za transport drveta, usmjeravanje primarne prerade drveta, što će stvoriti preduslove za veći stepen valorizacije potencijala šuma i konkurentnost u sektoru.

2. Ciljevi

Opšti cilj ovog dokumenta je da se analizira i formuliše osnova i strategija za razvoj šuma i šumarstva u Crnoj Gori i time doprinese očuvanju i unapređenju stanja šuma i razvoja šumarstva u državi. Time će se omogućiti promocija šumarstva i podsticaj ulaganja u ovaj sektor, rješavanje pitanja ponude i tražnje drveta iz naših šuma, kao i drugih povezanih pitanja sa njima kao što su identifikovanje mogućnosti za poboljšanje stanja u šumama, održivu sječu, transport i trgovinu, uzimajući u obzir privredne i društvene koristi i

održivost zaštite životne sredine. Osim toga, cilj je prepoznati potencijalne prepreke povezane s administrativnim, pravnim, regulatornim procedurama ili specifičnosti u odnosu na ulaganja u sektoru šumarstva i drvoprerade.

Ova Strategija će uvažiti sve sektorske politike koje se mogu biti od uticaja na ovaj resurs a posebno treba imati u vidu Nacionalnu šumarsku politiku, Nacionalnu strategiju održivog razvoja, Nacionalnu inventuru šuma, Zakon o šumama kao i druge pripadajuće planove i strategije vezane za regionalni razvoj države i drugu relevantnu dokumentaciju .Potrebno je napraviti analizu Pravnog i institucionalnog okvira u kojem danas funkcioniše šumarski sektor u Crnoj Gori.

Pored analiza razvoja šuma i šumarstva, predmetna Strategija treba da uključi i analizu:

- pilanske prerade;
- proizvodnje polufinalnih proizvoda (drvene ploče , lamperija, brodski pod i sl.);
- proizvodnja celuloznog drveta, papira, kartona i srodne ambalaže;
- proizvodnja namještaja;
- drvo koje se može koristi u energetske svrhe (ogrevno drvo) i biomasa.

3. Obim Projekta

Strategija će se sastojati iz dvije faze: 1) analiza resursa šuma, uvažavajući relevantnu plansku dokumentaciju i principe održivog gazdovanja šumama i 2) analiza djelatnosti šumarstva i drugih industrija naslonjenih na njega, kao i identifikacija potencijalnih investicionih projekata.

U izradi Strategije posebna pažnja će se obratiti sljedećim temama

1. **Šumski resursi** (površina, drvena masa , vrste, prirast/ analize);
2. **Održivo upravljanje šumama** međunarodni standardi (FSC, PEFC);
3. Sadašnji i budući **godišnji dozvoljeni etat**;
4. Sadašnja i buduća **ponuda / tražnja drveta za industrijske potrebe** i potrebe za ogrevnim drvjetom i ostalom biomasom iz šuma;
5. Postojeća sječa **i transportni uslovi** za dovoz sirovine prema receptivnim centrima;
6. **Logistička infrastruktura** (vlake , šumski putevi, ceste, željeznica,luka i sl.);
7. Trenutna i planirana **proizvodnja i potrošnja drveta**;
8. Trenutni i **planirani prihodi od šumarstva**;

9. **Identifikacija** specifičnih **investicionih projekata** / mogućnosti i projekti koji mogu biti prikladni za ulaganja u šumarski I drvoprerađivački sektor;

10. **Pravni i institucionalni okvir**, prednosti-ograničenja.

➤ **Faza 1 - Analiza resursa šuma**

Potrebno je analizirati postojeće i buduće dostupne šumske resurse kao i trenutne i planirane ponude u smislu:

- drvena masa (površina, zapremina, prirast, vrste, kvalitet) ;
- sadašnji i budući godišnji dopušteni sječivi etat;
- sadašnja i buduća ponuda / potražnja.

Ova strategija treba da odredi količine drvene mase koja može da bude dostupna za industrijsku preradu kao i sirovine za potrebe bio-energetskog sektora (ogrevno drvo, biomasa i sl.).

Sektorska strategija će revidirati postojeće stanje u odnosu na održivu sječū (tehnologiju, dostupne količine i sl.) kao i logističke infrastrukture (vlake, putevi, ceste, željeznica ...).

Kao dio pregleda sektora šumarstva i održivosti postojećih praksi u sektoru , potrebno je pripremiti pregled održivosti korišćenja šuma i razvoja djelatnosti šumarstva, praksu upravljanja šumama, procjenu trenutnog stanja i budućeg razvoja u tom području.

Posebni segmentom će se analizirati pravni okvir / i njegove implikacije na gazdovanje šumama. Na bazi analize postojećeg stanja, studija bi trebao identifikovati probleme koje ograničavaju razvoj šumarstva u Crnoj Gori i treba predložiti mjere za ublažavanje negativnih učinaka kao i mjere za poboljšanje uslova za efikasnije poslovanje.

➤ **Faza 2 - Analiza djelatnosti šumarstva i drugih industrija naslonjenih na njega, kao i identifikacija potencijalnih investicionih projekata**

U okviru ove faze, uradiće se niz detaljnih analiza, kao što su analize:

- trenutne i planirane proizvodnje;
- trenutne i planirane potrošnje oblog drveta (po vrstama, izvori-državna, privatna šuma)
- prošla i sadašnja potražnja za drvetom od strane prerađivača;
- druga pitanja vezana za snabdijevanje drvetom.

U mjeri u kojoj je to moguće, ovaj pregled treba da obuhvati analize korišćenja drvene mase od strane prerađivača (izvori sirovine- koncesije, privatne šume i sl.). Pregled bi takođe

trebalo da analizira postojeći izvoz oblovine i efekte (pozitivne-negativne) na ekonomiju Crne Gore.

Nakon ove analize, treba identifikovati investicione projekte kroz sljedeće zadatke:

- Definisanje okvira za ulaganja;
- Identifikacija i ispitivanje potencijalnih projekata;
- Izvodljivost utvrđenih ulaganja / projekata .

❖ **Definisanje okvira za ulaganja**

Pregled trenutnog stanja u šumarstvu i drvnoj industriji Crne Gore, uključujući:

- Tržišta za oblovinu i druge proizvode iz šuma;
- Postojeći prerađivački centri sa pripadajućom infrastrukturom;
- Prostor za green field ulaganja;
- Analiza tržišta u regionu i kretanja unutar sektora.

❖ **Identifikacija i istraživanje potencijalnih projekata**

Treba identifikovati što više oblika ulaganja u sektor a koji predstavljaju najveći potencijal za industrijski razvoj.

Izvršiti analizu evropskih i regionalnih kretanja i poslovne strategije u sektoru, uključujući:

- Glavne grupe potencijalnih investicija unutar sektora.
- Prikaz poslovne strategije, posebno u odnosu na direktna strana ulaganja u preduzeća u ovom sektoru.
- Segmente i aktivnosti u sektoru prerade drveta za koje Crna Gora ima najveću mogućnost za privlačenje direktnih stranih ulaganja.
- Kriterijume koji se mogu koristiti za odabir prioriteta investicionih projekata potencijalnih interesa domaćih i stranih investitora.
- Kriterijume za odabir kako bi se identifikovali početni ciljevi investitora.
- Specifične investicione projekte koji mogu biti pogodni za ciljane aktivnosti promociju ulaganja.

❖ **Pred-izvodljivost utvrđenih ulaganja / projekata**

Na osnovu rezultata i nalaza i u saradnji sa Ministarstvom poljoprivrede i ruralnog razvoja, obrađivači strategije će pažnju usmjeriti na projekte koji imaju najveće šanse za predi izvodljivost.

Uticaj na potencijalni doprinos lokalnom ekonomskom razvoju, zapošljavanje i mogućnosti ulaganja treba analizirati u pred-studiji izvedljivosti koja treba da pokrije analize raspoložive sirovine , uzimajući u obzir sljedeće:

- Korišćenje resursa šuma za industrijske potrebe će biti postupan i kontrolisan postupak, koji bi trebao biti zasnovan na zdravim ekonomskim, ekološkim i tehnološkim praksama. To bi omogućilo sagledavanje najracionalnije raspodjele dostupne drvne sirovine.
- Procjena tržišta za date proizvode,
- Tehnički opis proizvodnih pogona,
- Analiza o zaštiti životne sredine,
- Investicione procjene troškova,
- Finansijska analiza profitabilnosti aktivnosti,
- SWOT analiza,
- Preporuke.

Pravni / regulatorni okvir za investicije

Obrađivači strategije će pregledati pravni okvir za gazdovanje šumama kao i ostale aspekte koji se odnose na taj resurs i procijeniti koji činioci u pravnom okviru su mogući. Fokus bi ovdje trebao biti na pitanja specifična za šumarstvo, međutim, šira pažnja treba i da obuhvate drvoprerađivački sektor.

4. Izvještavanje, raspored aktivnosti i usvajanje Strategije

Obrađivači će redovno o svojim aktivnostima izvještavati Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja.

Vremenski rok za izradu Strategije je 6 (šest) mjeseci počevši od usvajanja projektnog zadatka od strane Vlade Crne Gore.

Obrađivači studije će dostaviti tokom svog rada sljedeće Izvještaje:

1. *Početni izvještaj* gdje će biti predstavljeni početni nalazi, sa naglaskom na nalazima koji imaju uticaj na vrijeme raspored i činiocima koji utiču na realizaciju zadatka.
2. *Faza 1 izvještaj*, uključujući analizu postojećeg stanja u šumarstvu (organizacija, površina pod šumama, drvne mase, uslovi za korišćenje i sl.) .
3. *Faza 2 izvještaj*, uključujući procjenu mogućnosti prerađivačke industrije i investicionih projekata.

4. *Završni izvještaj.* Obrađivači studije će ugraditi stavove i zahtjeve Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja (korisnik studije).

Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja će pružiti komentare na sve izvještaje koje dostave Obrađivači.

Svi izvještaji koji se podnose Ministarstvu poljoprivrede i ruralnog razvoja na engleskom i crnogorskom jezuku, uz završni izvještaj podnose se u papirnom obliku (3 primjerka) i elektronskom obliku (CD ili memory stick).

Studija bi trebala obuhvatiti sljedeće teme:

- Raspoloživi šumski resursi (površina, zapremina, vrsta, kvalitet) ;
- korišćenje šuma i usklađenost sa međunarodnim standardima ;
- sadašnji i budućim godišnji sječivi etat;
- sadašnja i buduća ponuda / tražnja za potrebe prerađivačke industrije kao i ogrevnog drveta za proizvodnju bio-energije;
- postojeće sječa i transportni uslovi ;
- logistička infrastruktura (šumski putevi, ceste, željeznica, i sl.)
- trenutna i planirana proizvodnja i potrošnja drveta;
- Identifikacija specifičnih investicionih projekata / mogućnosti,
- pregled preporuka za razvoj šuma i šumarstva .

Kada se svi izvještaji završe, obrađivači će učestvovati na javnim raspravama koje će organizovati Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja.

Posle usvajanja dokumenta Strategije od strane Vlade, organizovaće se Forum za podsticaj ulaganja u šumarstvu i drvoprerađi, kako bi se taj dokumenat predstavio zainteresovanim investitorima.

5. **Obrađivači studije**

Predviđeno je da tim Obrađivača studije predstavljaju stručnjaci sljedećih profila:

- Rukovodioc tima koji ima sveobuhvatno iskustvo u sličnim poslovima u srednjoj i istočnoj Europi kao i u radu s međunarodnim institucijama;
- Esperti za šumarstvo i drvnu industriju;
- Eksperti za oblast institucionalnih i regulatornih pitanja;
- Eksperti iz oblasti zaštite životne sredine.

Preporuka je da se da dio analiza za potrebe izrade Strategije sprovede u saradnji sa lokalnim ekspertima. Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja, kao ključni partner za izradu Strategije će napraviti spisak lokalnih stručnjaka koji će pomoći obrađivačima u radu.

6. Finansiranje izrade Strategije

Strategija razvoja šuma i šumarstva realizovaće se uz pomoć međunarodnih donatora. U daljoj komunikaciji sa nosiocima projekta „Razvoj šumarstva u Crnoj Gori” koji finansira Vlada Velikog Vojvodstva Luksemburga razmotriće se modeli i visina mogućeg finansiranja. Takođe, stupiće se u kontakt i sa drugim donatorima u sektoru .

U Podgorici,13.septembar.2011.god.

Obrađivač:

Dr Milosav Anđelić

MINISTAR

Tarzan Milošević